

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

 ROMÂNIA

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București
Tel: 021-310.38.86, Fax: 021- 310.36.16
E-mail: presedinte@scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție Secțiile Unite

Hotărârea nr. 3 Ședința din 24 mai 2018

Sub președinția doamnei judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017).

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 117 judecători în funcție, au fost prezenți 79 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4) din Legea nr. 303/2004 în raport cu art. 147 alin. (2) din Constituție, precum și în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii.

I. În raport cu art. 147 alin. (2) din Constituție:

În Decizia nr. 252/2018 (publicată în M. Of. nr. 399 din 9 mai 2018), Curtea Constituțională a reținut următoarele:

149. (...) *Definiția erorii judiciare prevăzută la art. 96 alin. (3) și (4) din lege valorifică două considerente cuprinse în paragrafele 216 și 217 ale Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018, însă este de observat că, deși preiau literal considerentele respective, ele nu corespund unei opere de legiferare. Curtea nu poate să se substituie legiuitorului în sensul de a oferi expresia normativă exactă a erorii judiciare, în schimb, îi poate stabili elementele structurale, astfel cum a procedat în decizia anterioară. Legiuitorului îi revine, în schimb, obligația de a stabili, din punct de vedere normativ, ipotezele pe care le consideră a fi erori judiciare. (...)*

150. *Curtea constată că legiuitorul nu s-a preocupat să dea o valoare normativă corespunzătoare considerentelor din decizia Curții Constituționale, ci s-a mărginit să le preia tale quale în cuprinsul legii. Or, în realitate, legiuitorul trebuia să dea o expresie normativă elementelor/împrejurărilor/ situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de eroare judiciară pentru a stabili **criterii clare și univoce**, până la urmă, instanțelor judecătorești chemate să aplice și să interpreteze legea. (...)*

151. *Curtea a subliniat că eroarea judiciară „aduce în discuție caracterul defectuos al funcționării serviciului justiției, astfel încât, în definirea ei, trebuie să se țină cont, pe lângă intensitatea abaterii anterior relevate, de două elemente, respectiv: dezlegarea unei situații litigioase contrar realității faptice/juridice, precum și neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, care nu a fost remediată în cursul acesteia, ambele legate de ideea de vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale” [paragraful 217]. Prin urmare, legiuitorului îi revine rolul de a defini eroarea judiciară de o manieră care să indice, în mod clar și indubitabil, ipotezele în care există eroarea judiciară. Astfel, dacă art. 538 și 539 din Codul de procedură penală indică aceste situații în mod clar și fără tăgadă, legiuitorul trebuie la rândul său să stabilească celelalte situații pe care le consideră că se subsumează erorii judiciare. O asemenea clarificare și individualizare legală ar da coerență instituției răspunderii magistratului. (...)*

153. *Referirile din forma propusă pentru art. 96 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 la Codul de procedură penală, Codul civil și Codul de procedură civilă sunt la fel de generale, neputându-se cunoaște care dintre încălcările normelor de drept material sau procesual produc vătămări grave ale drepturilor/libertăților persoanei. În acest context, legiuitorul trebuie să detalieze cu privire la normele care pot da naștere unor asemenea vătămări și să stabilească nivelul de intensitate al încălcării pentru a evita*

reluarea judecării unei cauze, soluționate printr-o hotărâre judecătorească definitivă. În caz contrar, s-ar aduce atingere autorității lucrului judecat și, implicit, securității raporturilor juridice, element component al securității juridice prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție.

154. Curtea constată că legiuitorul are competența constituțională de a identifica și normativiza acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care se circumscriu noțiunii de eroare judiciară, cu respectarea Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018. În aceste condiții, legiuitorul trebuie să adopte o reglementare care, pe de o parte, să acopere toate domeniile dreptului, alegerea sa neputând viza, în mod selectiv, unul sau altul dintre aceste domenii, astfel cum pare a rezulta din noua formulă redacțională a art. 96 alin. (4) din Legea nr. 303/2004, iar, pe de altă parte, să releve o îndepărtare deosebit de gravă de la exigențele legii, însoțită de o anumită gravitate/intensitate a încălcării astfel realizate. (...)

În temeiul art. 147 alin. (2) din Constituție, legiuitorul are obligația de a pune în acord dispozițiile art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4) cu Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018, inclusiv cu considerentele anterior invocate din cuprinsul acesteia.

Examinarea dispozițiilor art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4), în forma modificată, conduce la concluzia că obligația de punere în acord a dispozițiilor menționate cu Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018 nu a fost îndeplinită. Astfel:

■ În considerentele 149-151 din Decizia nr. 252/2018, Curtea Constituțională a stabilit obligația legiuitorului de a stabili ipotezele pe care le consideră a fi erori judiciare, de a da o expresie normativă elementelor/împrejurărilor/situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de eroare judiciară și de a defini, în mod clar și indubitabil, ipotezele în care există eroarea judiciară. Contrar considerentelor invocate, în cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (3) lit. a) și b), în forma modificată, nu sunt identificate, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară, ci sunt indicate, în mod general, „actele procesuale” dispuse cu încălcarea „dispozițiilor legale de drept material și procesual” (art. 96 alin. 3 lit. a) și „hotărârile judecătorești definitive” „contrare legii sau situației de fapt” (art. 96 alin. 3 lit. b). Referirea cu caracter general la orice act procesual, la încălcarea oricărei dispoziții legale de drept material și procesual, la orice hotărâre judecătorească definitivă contrară oricărei dispoziții legale nu poate echivala cu îndeplinirea obligației de a stabili, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară.

■ În considerentul 151 din Decizia nr. 252/2018, Curtea Constituțională a menționat dispozițiile art. 538 și art. 539 din Codul de procedură penală, ca dispoziții legale în care sunt indicate în mod clar situațiile în care există

eroarea judiciară și a statuat că legiuitorul trebuie să stabilească celelalte situații pe care le consideră că se subsumează erorii judiciare. Prin referirea la dispozițiile art. 538 și art. 539 din Codul de procedură penală, Curtea Constituțională a orientat legiuitorul către un standard de claritate în identificarea ipotezelor în care există eroarea judiciară. Îndepărtându-se de modelul oferit de dispozițiile art. 538 și art. 539 din Codul de procedură penală, legiuitorul a inclus în sfera erorii judiciare „actele procesuale” dispuse cu încălcarea „dispozițiilor legale de drept material și procesual” și „hotărârile judecătorești definitive” „contrare legii sau situației de fapt”, fără nicio circumstanțiere de natură a permite identificarea clară a acestora.

■ În considerentele 153-154 din Decizia nr. 252/2018, Curtea Constituțională a stabilit obligația legiuitorului de a identifica și normativiza încălcările normelor de drept material sau procesual care se circumscriu noțiunii de eroare judiciară, relevând caracterul insuficient al referirilor generale la coduri. Contrar considerentelor invocate, în cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (4), în forma modificată, se prevede că, „prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară”, fără a se identifica și normativiza încălcările normelor juridice care se înscriu în sfera noțiunii de eroare judiciară.

■ În considerentul 154 din Decizia nr. 252/2018, Curtea Constituțională a stabilit obligația legiuitorului de a adopta, în materia erorii judiciare, o reglementare care să releve o îndepărtare deosebit de gravă de la exigențele legii, însoțită de o anumită gravitate/intensitate a încălcării legii. Punerea în acord cu considerentul 154 al Deciziei nr. 252/2018 nu se poate, însă, realiza prin simpla utilizare a cuvintelor „evident” și „grav” în cuprinsul dispozițiilor care definesc eroarea judiciară, în forma modificată, ci prin reglementarea precisă a ipotezelor de eroare judiciară, care să reflecte gravitatea/intensitatea încălcării legii.

În consecință, obligația de punere în acord a dispozițiilor art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4) cu Decizia Curții Constituționale nr. 252/2018 nu este îndeplinită, contrar art. 147 alin. (2) din Constituție.

II. În raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii:

Potrivit considerentului 40 al Deciziei nr. 619/2016 (publicată în M. Of. nr. 6 din 4 ianuarie 2017), *legea trebuie să întrunească cele trei cerințe de calitate care rezultă din art. 1 alin. (5) din Constituție - claritate, precizie și previzibilitate. Curtea a statuat că respectarea legilor este obligatorie, însă nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, întrucât acesta nu își poate adapta*

conduita în funcție de ipoteza normativă a legii. De aceea, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative. Așadar, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, respectiv să fie clar, precis și previzibil (în acest sens, a se vedea, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în M. Of. nr. 123 din 19 februarie 2014, paragrafele 223-225, Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 495 din 6 iulie 2015, paragrafele 16-20, Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în M. Of. nr. 845 din 13 noiembrie 2015, paragrafele 20-23 sau Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în M. Of. nr. 517 din 8 iulie 2016, paragrafele 45, 46, 55). (...) Legiuitorului îi revine obligația ca, în actul de legiferare, indiferent de domeniul în care își exercită această competență constituțională, să dea dovadă de o atenție sporită în respectarea principiului clarității și previzibilității legii. (...) Curtea a stabilit că cerința de claritate a legii vizează caracterul neechivoc al obiectului reglementării, cea de precizie se referă la exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, în timp ce previzibilitatea legii privește scopul și consecințele pe care le antrenează (Decizia nr. 183 din 2 aprilie 2014, publicată în M. Of. nr. 381 din 22 mai 2014, paragraful 23).

Din perspectiva clarității, a preciziei și a previzibilității, dispoziții art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4) nu întrunesc exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție. Astfel:

■ În cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (3) lit. a), în forma modificată, legiuitorul se referă la „încălcarea *evidentă* a dispozițiilor legale de drept material și procesual” și la „încălcarea *gravă* a drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime”, formulări cu caracter general și imprecis, care nu permit identificarea clară a ipotezelor în care există eroarea judiciară.

■ În cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (3) lit. b), în forma modificată, se face referire la o hotărâre judecătorească definitivă „în mod *evident* contrară legii” și la afectarea *gravă* a drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime, formulări care prezintă, de asemenea, un caracter general și imprecis, ce nu permite identificarea exactă a sferei noțiunii de eroare judiciară.

Efectul utilizării unor formulări cu caracter general și imprecis în definiția noțiunii de eroare judiciară este imposibilitatea delimitării sferei erorii judiciare și, în consecință, imposibilitatea aplicării dispozițiilor care o reglementează. Așa cum se arată în considerentul 150 al Deciziei Curții Constituționale nr. 252/2018, *un text căruia îi lipsesc claritatea, precizia, acuratețea și caracterul univoc va deveni lipsit de eficiență în procesul de aplicare a legii, existența sa normativă, deși incontestabilă, neputând, prin urmare, duce la nașterea unor noi raporturi juridice.*

■ În cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (4), în forma modificată, se prevede că, „prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară.” Dispozițiile art. 96 alin. (4), în forma citată, nu întrunesc standardul de previzibilitate consacrat în jurisprudența Curții Constituționale, întrucât nu permit identificarea cadrului legal al erorii judiciare. Pe baza noilor dispoziții ale art. 96 alin. (4) nu se poate stabili care sunt legile ce conturează cadrul legal al erorii judiciare, referirea la „alte legi speciale” neoferind un minim reper pentru identificarea acestui cadru legal.

Prin urmare, dispozițiile art. I pct. 151 cu referire la art. 96 alin. (3) și (4) din Legea nr. 303/2004 încalcă standardele de claritate, precizie și previzibilitate consacrate în jurisprudența Curții Constituționale, contravenind art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017).

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător Iulia Cristina Tarcea

Prim magistrat asistent
Aneta Ionescu